

Діль Ю.І., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Філінович В.В., к.ю.н.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА ОХОРОНА ІНТЕРЕСІВ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ, ЯКА ЗОБРАЖЕНА НА ФОТОГРАФІЯХ

Зазвичай, викладаючи в соціальні мережі фотографії або відео зі своїми друзями, знайомими чи випадковими людьми без їх дозволу, ми не задумуємося, що при цьому порушуємо їх права на особисте життя, на повагу до гідності та честі. Для того, щоб дослідити це питання, звернемося до Цивільного кодексу України, а точніше до глави 22 «Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи».

Згідно зі статтею 307 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою [1]. Наведена норма є суттєвою гарантією реалізації багатьох особистих немайнових прав фізичної особи: право на особисте життя (ст. 301 ЦК України), право на повагу до гідності та честі (ст. 297 ЦК України), права на недоторканість ділової репутації (ст. 299 ЦК України) тощо.

Фотографування фізичної особи відбувається за її згодою (висловленим в усній чи письмовій формі дозволом на фотографування у певний момент часу). Законодавець визначає умови, за дотримання яких згода особи на її фотографування припускається – це, так звані, загальні умови правомірності фотографування фізичної особи. Крім цього, також існують спеціальні умови фотографування фізичних осіб.

Відповідно до ст. 307 ЦК України, згода фізичної особи на фото-, кіно-, теле- чи відеозйомку припускається, якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру [1]. Аналіз цієї норми дозволяє визначити умови, за дотримання яких припускається наявність згоди фізичної особи на її фотографування. Здійснення фотографування фізичної особи без отримання її спеціального погодження може відбуватися при відкритості проведення фотографування. Під відкритістю фотографування слід розуміти властивість дій фотографа, що характеризуються через їх явність, неприхованість, несекретність для особи, щодо якої вчиняються.

Наступною умовою для згоди фізичної особи є місце проведення зйомки чи захід, під час якого було сфотографовано особу. Звертаючись до змісту норми ч. 1 ст. 307 ЦК України, можна дійти висновку, що

зйомки фізичної особи без отримання її згоди допускаються «на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру». Тобто мова йде про певну територію – вулиці та заходи публічного характеру тощо.

Фотографування без згоди особи допускається в державних інтересах. Такі випадки містяться у нормах чинного адміністративного законодавства щодо закріплення прав і обов'язків посадових осіб. У системі чинного законодавства такі випадки необхідно розподілити на дві категорії: по-перше, закріплення права певних посадових осіб на проведення фотозйомки та, по-друге, закріплення обов'язку проведення фотографування фізичних осіб. Здійснення такої зйомки є правомірним суб'єктами владних повноважень під час виконання ними посадових обов'язків [2, с. 36].

Окрім фотографування без згоди особи, не слід забувати про такий важливий аспект як забезпечення охорони інтересів фізичної особи на етапі використання художніх творів із зображенням фізичної особи. Зі стрімким розвитком мережі Інтернет стає можливим надання доступу до інформації, зокрема й до фотографій одночасно у різних частинах світу. Такі можливості можуть призводити до неправомірного обнародування та розповсюдження фотографічних творів із зображенням фізичних осіб.

Відповідно до ч. 1 ст. 308 ЦК України фотографія, інші художні твори, на яких зображено фізичну особу, можуть бути публічно показані, відтворені, розповсюджені лише за згодою цієї особи [1]. Проте проти волі особи фотографія може бути розповсюджена лише з метою захисту її інтересів або права та інтересів третіх осіб. Отримання згоди особи, зображеної на фотографічному творі є визначальною умовою для правомірного публічного поширення зазначеного твору. Отже, для поширення зображення фізичної особи необхідно отримати її усну згоду або укласти письмовий договір.

Таким чином, можна зробити висновок, що відповідно до норм Цивільного кодексу, зокрема, статей 307 та 308, фотографування чи використання фотографічного твору фізичної особи має відбуватися лише за її згоди. Здійснення фотографування без отримання на те згоди особи допускається за умов відкритості та місця проведення зйомки, а також в державних інтересах. Порушення зазначених умов створення й використання фотографій та інших художніх творів із зображенням фізичної особи може бути підставою для звернення до суду за захистом порушених прав.

Література

1. Цивільний кодекс України. Станом на 03.03.2021. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 296 с.

2. Кулініч О. Охорона інтересів фізичної особи при створенні й використанні фотографій та інших художніх творів з її зображенням. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. № 6. 2015. С. 33-39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Triv_2015_6_5

УДК 347.9(043.2)

Дувінг В.О., Головка А.О., здобувачі вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Падун Р.В., к.ю.н.

СУД ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ УЧАСНИК ЦИВІЛЬНИХ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Існування цивільних процесуальних відносин нерозривно пов'язане з діяльністю суду, оскільки суд є єдиним органом влади, який наділений компетенцією здійснювати правосуддя в Україні. Після подання заяви до суду будь-які дії набувають статусу юридичних фактів і породжують правовідносини між судом і особами, на захист прав яких була порушена цивільна справа у суді, що зумовлює обов'язкову участь суду в розгляді цивільної справи.

Єдиним постійним і незмінним суб'єктом цивільних процесуальних правовідносин є суд. Від імені суду виступає суддя, який одноособово, а в окремих випадках колегіально розглядає цивільну справу. Також у випадках, визначених процесуальним законом, право вирішувати справи у складі суду разом із суддею мають народні засідателі. Під час цивільного судочинства зв'язки процесуального характеру виникають між судом та учасниками судової справи. Так як суду надається головна роль у виконанні завдань цивільного судочинства, то у цивільному процесі суд займає ту ж саму керівну роль. Цивільні процесуальні відносини характеризуються як владні, бо немає рівності між судом та іншими учасниками процесу. Суд може вимагати виконання певного обов'язку від учасника процесу, а також вправі застосувати певні заходи впливу до нього, що визначає цивільні процесуальні відносини як такі, що мають владний характер.

Суд перевіряє наявність або відсутність підстав для відкриття провадження у справі, створює умови для її розгляду та своїм владним актом вирішує спір між сторонами, чим здійснюючи захист порушеного чи оспореного суб'єктивного цивільного права та/або охоронюваного законом інтересу [1, с. 80]. Значимість суду у цивільному процесі визначається обсягом його повноважень під час здійснення розгляду